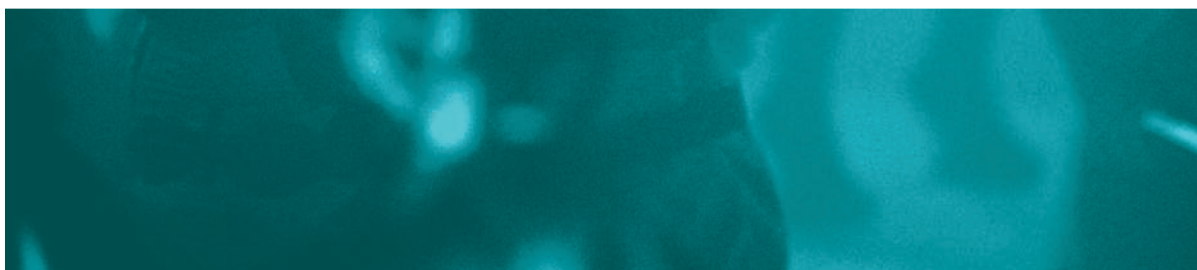

FOREBYGGELSE I FESTMILJØER

– om alkohol og stoffer

Forebyggelse i festmiljøer

– om alkohol og stoffer

**Forebyggelse i festmiljøer
– om alkohol og stoffer**

© Sundhedsstyrelsen 2005

1. udgave, 1. oplag

ISBN 87-7676-229-7

Elektronisk udgave:

ISBN 87-7676-230-0

Printed in Denmark 2005

Research og manuskript:

Konsulentfirmaet Bent Ulrikkeholm

Fagredaktion:

Anne-Marie Sindballe, Sundhedsstyrelsen, Center for Forebyggelse

Malene Størup, Sundhedsstyrelsen, Center for Forebyggelse

Redaktion:

Birgitte Dansgaard, Komiteen for Sundhedsoplysning

Layout & sats:

Peter Dyrvig Grafisk Design

Forside:

Lawrence Manning/Scanpix

Tryk:

Narayana Press

Hæftet kan rekvireres hos:

Sundhedsstyrelsens Publikationer

c/o Schultz Information

Herstedvang 12

2620 Albertslund

Tlf. 70 26 26 36

Fax. 43 63 62 45

E-mail: sundhed@schultz.dk

Homepage: www.sundhed.schultz.dk

Trykt med vegetabiliske farver uden opløsningsmidler
på miljøgodkendt papir

Forord

Modelkommuneprojektet 'Narkoen ud af byen' er et stort forebyggende initiativ, som er del af regeringens handlingsplan 'Kampen mod narko'. Siden efteråret 2004 har de 14 modelkommuner arbejdet på at udvikle en tværgående og koordineret forebyggelsesindsats blandt de aktører, som møder de unge, herunder aktører i festmiljøet. 12 ud af 14 modelkommuner har i projektperioden 2004-2007 valgt at arbejde med festmiljøet som del af deres samlede forebyggelsesindsats.

Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer tager udgangspunkt i *Vejledning for modelkommunerne i 'Narkoen ud af byen'*, Sundhedsstyrelsen 2005, og inddrager erfaringer og metoder fra ecstasyprojektet i Århus Amt og Nordjyllands Amt, det svenske 'STAD-projekt' samt rapporter fra Det Kriminalpræventive Råd og Politimesterforeningen.

De 14 kommuner, som deltager i modelkommuneprojektet 'Narkoen ud af byen', er Ballerup, Bornholms Regionskommune, Hillerød, Holstebro, Kolding, Køge, Nakskov, Randers, Slagelse, Svendborg, Sønderborg, Varde, Viborg og Aars.

Med denne publikation håber Sundhedsstyrelsen at kunne understøtte modelkommunerne i deres konkrete planlægning og gennemførelse af indsatser i festmiljøet samt være til inspiration, når der i landets øvrige kommuner arbejdes med forebyggelse i festmiljøet.

*Sundhedsstyrelsen
December 2005*

Else Smith, centerchef

Indhold

1.	Introduktion til forebyggelse i festmiljøer	5
2.	Festmiljøets aktører	7
2.1	Private aktører	7
2.2	Lov- og magtaktører	7
2.3	Sundheds- og forebyggelsesaktører	7
2.4	Arrangører	8
2.5	Pressen	8
3.	Retsgrundlaget	9
3.1	Skematisk oversigt over relevant lovgivning	9
3.2	Salg og køb af alkohol	10
3.3	Narkotika	10
4.	Bevillingsnævnets arbejde	11
4.1	Bevillingsnævn og restaurationsplan	11
5.	Festmiljøets natteliv	13
6.	Uddannelse af festmiljøets personale	15
6.1	Adgangskontrollerende personale	15
6.2	Restauratører og ansatte	16
6.3	Praksiserfaringer med undervisningen	16
6.4	Fysisk indretning	17
6.5	Hvad skal man gøre hvornår?	19
6.6	Natteravne	19
7.	Halballer og foreningsfester	20
8.	Ungdomsuddannelser som festmiljøer	23
8.1	Hvorfor er det relevant?	23
8.2	En rusmiddelpolitik	23
9.	Kommenteret litteraturliste og kildehenvisning	25

1. Introduktion til forebyggelse i festmiljøer

Unge går i byen for at feste og møde hinanden – restauratørerne driver forretning ved at stille rammerne til rådighed – myndighederne forsøger at regulere festen – de unges forældre er bekymrede – og medierne fortæller om det.

Festmiljøet er på godt og ondt i fokus, og der er en lang række interessekonflikter i spil. Festmiljøet er en sammensat størrelse, og der er mange udfordringer i arbejdet med 'natteliver', som det udspiller sig på diskoteker, caféer, værtshuse, foreningsfester, halballer og fredagscaféer på ungdomsuddannelser. At arbejde med forebyggelse i festmiljøet er en intervention og et samspil med private virksomheders drift, en kommunes politik, unges adfærd, frivillige foreningers ledere og bestyrelser, politiets arbejde, sundhedsmæssige holdninger, anbefalinger og lovgivning.

Til planlægningen af en forebyggende indsats i festmiljøet hører en indledende overvejelse, om indsatsen skal rettes alene mod narkotika, eller om den også skal omfatte alkohol. Mange undersøgelser underbygger, at unge med et højt alkoholforbrug har flere erfaringer med narkotika, og at alkoholforbruget også er en forebyggende indsats værd. Derfor er det en god idé at målrette indsatsen mod både alkohol og narkotika, som i festmiljøet primært er hash og stimulerende stoffer.

FORBRUG AF RUSMIDLER BLANDT DE 16-20-ÅRIGE

- 93 % drenge og 94 % piger har et forbrug af alkohol.
- 19 % drenge og 12 % piger drikker mere end de anbefalede genstandsgrenser for voksne.
- 42 % drenge og 35 % piger har prøvet illegale stoffer.
- 12 % drenge og 10 % piger har prøvet andet stof end hash. Det er primært amfetamin, ecstasy og kokain, der er tale om (MULD 2004).

Blandt de 16-20-årige drenge, der er storforbrugere af alkohol, har 44 % røget hash inden for det seneste år, mens der blandt drenge med lavt alkoholforbrug kun er 8 %, der har røget hash det seneste år. Tendensen er helt den samme for pigerne med hhv. 37 % og 7 % (MULD 2001).

De typiske konfliktfelter i festmiljøet er de unges alder, aggressiv markedsføring, udskænkning af alkohol og salg og brug af narkotika. Med mange aktører og de forskellige interesser, som er repræsenteret i festmiljøet, er det nødvendigt for en effektiv forebyggelsesindsats, at der arbejdes med et bredt sigte og i en

dialogbaseret tilgang, men også med fokus på, at lovgivningen skal overholdes. Nøgleordene for samarbejdet er *dialog, kontrol og fælles mål*.

Dialog

For at opnå adfærdsændringer i festmiljøet er det afgørende at etablere et samtalegrundlag, som er ligeværdigt og respekterer de legitime økonomiske interesser i festmiljøet. Konkurrencen er hård i branchen, og et godt samarbejde er afgørende. Samtale fremmer forståelsen – også i denne sammenhæng.

Kontrol

Dialog alene gør det ikke, for der er interesser i spil, som kan undertrykke den gode vilje. Den hårde konkurrence og andre forhold kan vanskeliggøre det positive samarbejde, hvis det kun er frivilligt. Myndighederne bør udføre den kontrol, som lovgivningen åbner mulighed for såvel i det kommercielle festmiljø som på de unges uddannelsesinstitutioner ved fredagscafé, ved afholdelse af halbal og lignende. Lovgivningen, politiets kontrol og eventuelle indgreb fra politi og bevillingsnævn anvendes i en regulering af restaurationsbranchen.

Fælles mål

Den virkelig effektive forebyggelse opnås ved etablering af fælles forebyggelsesmål for et festmiljø i en by eller et større lokalområde. Festmiljøet består både af de kommercielle aktører og af halballer, fredagscaféer på ungdomsuddannelser m.fl. Fælles aftaler om markedsføring, samarbejde med politiet, kontakt med forebyggelsesansvarlige og uddannelse af personale kan skabe grundlaget for et tryggere festmiljø.

Eksempler på sådanne samarbejdsmodeller er 'Trygt Natteliv' i Holstebro og 'STAD-projektet' i Stockholm.

De unge er aktive deltagere i festmiljøet, dels som gæster på restauranterne, ved halbal og fester på ungdomsuddannelserne og dels for nogle unges vedkommende som deltidsansatte i festmiljøet med kortere eller længerevarende ansættelser. Derfor må en forebyggelsesindsats være fortløbende og omstillingsparat i forhold til ungdomskulturen og være forankret i en driftsansvarlig organisation.

Ungdomskulturen er et vidt begreb med mange forskellige grupperinger, og en generel opmærksomhed på ungdomskulturens udvikling vil være nødvendig i forebyggelsen. Tidsbegrænsede projekter skaber ikke varige resultater. Aktører fra kommuner, politi, restauratører, foreninger, ungdomsuddannelser og den grundlæggende forebyggelse i grundskolen må arbejde sammen for at sikre trygge festmiljøer.

Det er oplagt, at kommunen tager ansvaret for at være koordinerende myndighed i forhold til denne indsats, gennem bevillingsnævn, restaurationsplan og en overordnet kommunal rusmiddelpolitik.

2. Festmiljøets aktører

Der er ikke én overordnet myndighed, som kan arbejde regulerende med forebyggende initiativer. Det er en af forebyggelsesindsatsens største udfordringer og grunden til, at meget af indsatsen må rettes mod at skabe samarbejdsstrukturer. Festmiljøet har mange aktører, som illustreret i figur 1, som hver har forskellige roller i miljøet.

2.1. Private aktører

De unge søger festen i hinandens selskab, eksperimenterer med voksenlivets selvstændighed, rusmidler og kærester. Forældrene er i en ny situation, når børnene forlader grundskolen og begynder på en ny fase i livet, hvor nye venner fra ungdomsuddannelse og fester fylder mere og mere. Festmiljøet introducerer de unge til en voksenverden med mindre forældrekontrol og nye relationer. Et initiativ som 'Natteravnene' eller lignende forældrekorps er voksengenerationens bud på ansvarlig voksenkontakt, når de unge færdes i festmiljøet. Foreninger som arrangerer fester, fx halballer, er også private aktører.

2.2 Lov- og magtaktører

Lovgivningen regulerer festmiljøet på en række områder. Politiet kontrollerer, om lovgivningen overholdes, og bevillingsnævnet i kommunen regulerer antal og vilkår for alkoholbevillinger, ligesom de kan gribe ind med målrettede restriktioner. Der er lovkrav om uddannelse af dørmænd.

BEVILLINGSNÆVN

Restaurationslovens § 10 fastsætter, at en kommunalbestyrelse kan nedsætte et bevillingsnævn, bestående af politimesteren og indtil 6 andre medlemmer. Borgmesteren og en repræsentant for restauratørerne og eventuelt deres faglige organisation er sædvanligvis også medlem af nævnet.

Se pkt. 4.1 om bevillingsnævn og restaurationsplan.

2.3 Sundheds- og forebyggelsesaktører

Der findes sundheds- og forebyggelsesaktører på flere niveauer, men det er kommunen, der er den primære forebyggelsesansvarlige, også i forhold til festmiljøet. Det er således kommunen, der bedst kan forestå den nødvendige koordinering af forebyggelsen. Politiet er en anden hovedaktør i arbejdet, og nogle kommuner

har derfor valgt at bruge SSP-organisationen som ramme for forebyggelse i festmiljøet. Frem til 1.1. 2007 yder amterne gennem deres alkohol- og narkotika-konsulenter konsulentbistand til arbejdet. Endelig understøtter Sundhedsstyrelsen gennem rådgivning, metodeudvikling i modelprojekter og vidensformidling (for eksempel gennem denne publikation).

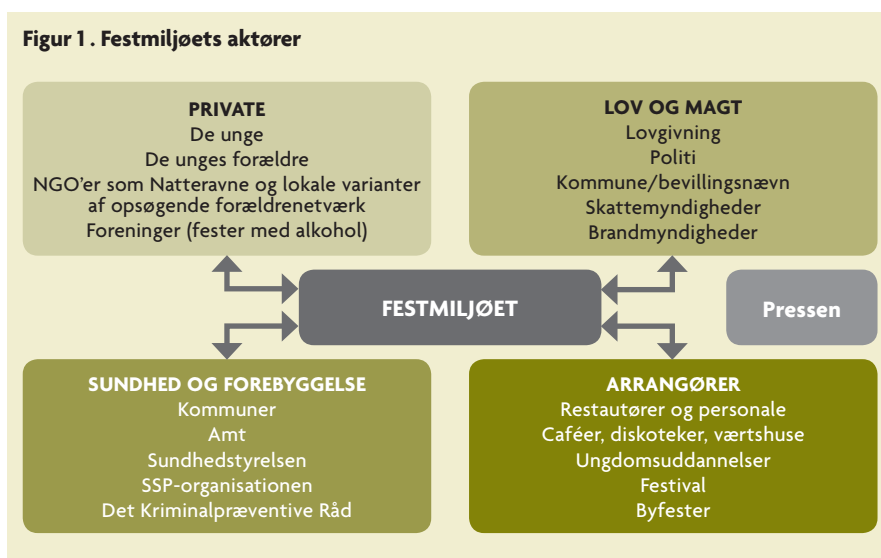
2.4. Arrangører

Foreninger er private aktører som arrangerer fester for unge, men også med et indtjeningsperspektiv for øje. Det kommercielle festmiljø – nattelivet – er private forretninger, som skal skabe overskud på aktiviteten og derfor konkurrerer om kunderne efter almene markedsprincipper om udbud og efterspørgsel med deraf følgende pris- og markedsføringspolitik. Det er et konfliktfelt i forhold til forebyggelsen.

På de fleste ungdomsuddannelser afholdes fredagscaféer og skolefester med salg af alkohol til eleverne. Derfor er ungdomsuddannelsernes interne festkultur en del af det samlede billede, og dermed også af interesse for en forebyggelsesindsats.

2.5 Pressen

Festmiljøet er ofte i fokus i medierne på godt og ondt, hvor der er en tendens til at dramatisere problemets art og størrelse. Derfor er det i et samarbejde med medierne en god idé at have en kommunikationspolitik og et godt samarbejde med lokale journalister med henblik på at nuancere problemstillingerne omkring unges færden i og brug af festmiljøet.

3. Retsgrundlaget

Lovgivningen på både alkohol- og narkotikaområdet er i de seneste år skærpet. Der gives nu bedre muligheder for at støtte den forebyggende indsats med indgreb mod for eksempel alkoholsalg, udskænkning, narkosalg og besiddelse til eget forbrug.

Forebyggelse i festmiljøet kan desuden ses bredere end salg og brug af rusmidler. Eksempelvis kan det også omfatte spirituskørsel (Færdselsloven), problemer med særlige etniske gruppers adgang til diskoteker (Racediskriminationsloven), voldssager (Straffeloven), civile anholdelser og vidnepligt (Retsplejeloven).

3.1 Skematisk oversigt over relevant lovgivning

Populærnavn	Lov/Bekendtgørelse	Relevans for festmiljøet
Restaurationsloven	LBK 786 af 9. august 2005 Bekendtgørelse af lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v.	Alkoholbevilling Lejlighedstilladelse Vilkår for restaurationsdrift Udskænkning Adgangskrav for publikum Forbud mod lukkede fester på diskoteker
Politiloven (tidl. lokale politivedtægter)	LBK 961 af 22. september 2004	Bestemmelser om sikring af den offentlige orden (Loven afløser fra 1. juli 2005 de lokale politivedtægter)
Straffeloven	LBK nr. 909 af 27. september 2005	Voldssager Nødværge Store narkosager
Retsplejeloven	LBK nr. 910 af 27. september 2005	Regler om civil anholdelse, vidnepligt m.v.
Bekendtgørelse om euforiserende stoffer	BEK nr. 698 af 31. august 1993 med senere ændringer	Forbudte stoffer Salg Besiddelse
Færdselsloven	LBK nr. 1079 af 14. november 2005	Hindring af spirituskørsel
16 års loven (alkohol)	Lov nr. 213 af 31. marts 2004 om forbud mod af salg af tobak og alkohol til personer under 16 år	Salg af alkohol til unge
Dørmandsbekendtgørelsen	BEK 265 af 13. april 2005 om dørmænd	Uddannelseskraft til dørmænd
Racediskriminationsloven	LBK 266B	Adgang til festmiljøet
Lovgivning om etnisk ligebehandling	LBK 626 af 29. september 1987 om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.	Adgang til festmiljøet
Studie- og ordensregler De gymnasiale uddannelser	Bekendtgørelse om studie- og ordensregler i de gymnasiale uddannelser BEK nr. 1249 af 13. december 2004	I vejledningen til BEK 1249 anbefales, at regler om "orden og samvær" også omfatter "indtagelse af øl eller spiritus".

3.2 Salg og køb af alkohol

Restaurationsloven åbner mulighed for at give bøde, både til den der køber, og den der sælger alkohol uretmæssigt. Det er ikke tilladt at sælge alkohol i detailhandlen til unge under 16 år. Det betyder noget for foreninger, som afholder halballer, og unges tilstedeværelse i tilknytning til det egentlige natteliv, hvor de opholder sig i det offentlige rum og drikker medbragt alkohol købt i butikker. I loven er en bestemmelse om, at kommunen kan udstede legitimationskort med foto til de unge. Dette kort, som koster 150 kroner at få udstedt, er blevet anskaffet af meget få. Et eksempel på aktivt brug er Rønde Kommunes samarbejde med det lokale diskotek.

ET EKSEMPEL PÅ FOREBYGGELSE

“SSP-samarbejdet i Rønde Kommune har, i samråd med byens diskotek, besluttet, at legitimationskortet til unge 16-årige skal være adgangskrav til diskoteket på de tidspunkter, hvor unge under 18 år har adgang. Kommunen bakker initiativet op ved at gøre det gratis for de unge at rekvirere et kort hos kommunen. I sammenhæng hermed vil kommunens ungdomskonsulent og landbetjenten rette henvendelse til de handlende, for at få dem til at være særligt opmærksomme på lovgivningen og kravet om legitimation ved salg af alkohol til unge.”

Ungdomskonsulent Henrik Holm, Rønde kommune, 2005.

3.3 Narkotika

Der er i 2004 gennemført flere lovændringer med henblik på styrkelsen af indsatsen mod narkotika, herunder lov nr. 175 af 27. maj 2004 (Skærpet indsats mod narko m.v.). Loven ændrer lov om euforiserende stoffer, sådan at der i almindelighed ikke længere kan meddeles en advarsel ved overtrædelse af loven. I de tilfælde, hvor der før ville blive meddelt en advarsel, er udgangspunktet nu, at der i stedet bliver tale om bødestraf.

Endvidere er loven ændret, sådan at det ved straffens udmåling skal betragtes som en betydelig skærpende omstændighed, at der er tale om salg af euforiserende stoffer på restauranter, diskoteker eller ved lignende arrangementer, hvor det typisk er hovedsageligt børn eller unge mennesker, der deltager.

4. Bevillingsnævnets arbejde

4.1 Bevillingsnævn og restaurationsplan

Hvis kommunen har et bevillingsnævn, er det en meget vigtig samarbejdspartner i forebyggelsesarbejdet. Bevillingsnævnet har mulighed for på det eksisterende retsgrundlag at gribe ind over for bevillingshavere i restaurationsmiljøet, der ikke lever op til kravene. En aktiv bevillingspolitik kan også være med til at minimere problemer på længere sigt, for eksempel gennem en restaurationsplan, som er en samlet overordnet plan for placering, åbningstid, antal og karakter af restauranterne i en by.

I kommuner uden bevillingsnævn bør man sikre sig adgangen til branchekundskab i forbindelse med vurderingen af ansøgninger om alkoholbevilling ved henvendelse til kommunens bevillingsmyndighed eller Horesta.

Ansøgning om alkoholbevilling indgives til politimesteren og i København til Magistraten, hvorefter bevilling gives af bevillingsnævnet. I kommuner uden bevillingsnævn træffes afgørelsen af kommunalbestyrelsen eller økonomiudvalget (Restaurationslovens §§ 5 og 10).

Med et bevillingsnævn, en restaurationsplan og en kommunal rusmiddelpolitik har kommunen et stærkt fundament for at søge dialog og samarbejde med festmiljøets øvrige aktører omkring forebyggelse.

I boksen side 12 ses et eksempel på, hvordan forebyggelse kan indarbejdes i kommunens restaurationsplan.

Et bevillingsnævn kan skride ind over for problematiske forhold i restaurationsbranchen. Det kan for eksempel være markedsføring målrettet helt unge kunder, særlige slagtilbud som opfordrer til at drikke meget alkohol på kort tid eller lignende. En god dialog med festmiljøet er hensigtsmæssig, da man kommer langt med holdningsbearbejdelse, men mere kontant indgriben kan være nødvendig. Bevillingsnævnet kan gøre en alkoholbevilling tidsbegrænset, åbningstid kan begrænses og lignende. Disse sanktionsmuligheder kan åbne et konfliktfelt, da en restauratør i en sådan situation kan føle sig begrænset i sin mulighed for at drive forretning, hvad et eksempel fra Horestas hjemmeside i august 2005 viser, se boksen side 12.

BEGRÆNSNING OG BETINGELSER I EN ALKOHOLBEVILLING VEDR. UNGE

Bevillingsnævnet har mulighed for at begrænse mindreåriges og unges ophold i restauranter med alkoholbevilling for at modvirke, at der opstår sociale, ædruelighedsmæssige eller ordensmæssige problemer.

Eksempelvis vil følgende betingelser kunne stilles i forbindelse med en alkoholbevilling:

- Unge under 18 år må ikke opholde sig i restauranten i den udvidede åbningstid mellem kl. (24.00) 02.00 og kl. (02.00) 05.00.
- Unge under 18 år må ikke opholde sig i restauranten om fredagen og dagen før en helligdag i tidsrummet fra kl. 12.00 til kl. 18.00.
- Der må ikke foretages aggressiv markedsføring i form af 'dobbelt op', 'triple up' og 'happy hour'-tilbud og lignende slagtilbud på alkoholiske drikke.

En alkoholbevilling til restauranter og selskabslokaler med diskotekslignende arrangementer med åbningstid til kl. 05.00 vil normalt få indsat en begrænsning om, at der ikke må serveres stærke drikke for personer under 18 år – heller ikke ved lukkede fester.

POLITIETS TILSYN

For at understrege vigtigheden af, at regler og betingelser, der begrænser adgangen til at udskænke alkohol for unge, nøje overholdes med det formål at sikre et trygt 'gå i byen'-miljø for de unge, vil Bevillingsnævnet i samarbejde med politiet nøje overvåge området.

(Frit efter Århus Kommunes restaurationsplan, 2005)

KLIP FRA ET KONFLIKFELT

"Bevillingsnævnet i en provinsby greb ind over for et tilbud om 'happy hour' på en pub i byen. Man kunne drikke ubegrænset fadøl i en to timers periode om torsdagen for 50 kroner. Bevillingsnævnet henstillede til restauratøren at indstille tilbuddet, og da det ikke hjalp, indskrænkede man den pågældende pubs åbningstid fra kl. 02.00 til kl. 24.00. Pubben fik medhold i en klage, da en stor del af omsætningen lå i dette tidsrum, og der ikke kunne dokumenteres konkrete problemer, og afgørelsen er trukket tilbage."

www.horesta.dk

5. Festmiljøets natteliv

Diskoteker, værtshuse, caféer og barer udgør kernen i mange unges festmiljø. Konkurrencen er hård, og de fleste restauratører skal drive forretning på et grundlag, hvor den primære omsætning sker fredag og lørdag nat. Det kan presse indehaveren ud i en markedsføring og et koncept, der sænker aldersgrænsen og åbner for tilbud, der er uhensigtsmæssige set fra et forebyggelses-synspunkt. Derfor er det vigtigt at etablere et godt samarbejde med aktørerne som grundlag for en effektiv forebyggelse i nattelivet.

Til en forståelse af nattelivet og det forebyggende arbejde hører dog også erkendelsen af, at en ikke uvæsentlig del af de unges festmiljø finder sted på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, der gennem deres fredags-caféer og lignende har en stor omsætning af alkohol. Dette miljø er ikke nær så reguleret og overvåget som restaurationerne.

SSP – KONSULENT

“Jeg tror, at lysten til at lave forebyggende restriktioner bliver mindre, hvis restauratørerne har besvær med i andre sammenhænge at skabe ordentlig omsætning. Et nyt diskotek starter måske med alderskrav på 21 år, og hurtigt bliver det ændret til 18 år, fordi udbuddet er større end efterspørgslen, og typisk kommer slagtilbuddene til de helt unge derefter. Sms-besked, happy hour-fredag osv.”

Claus Hansen, Randers Kommune

I mange byer ligger diskoteker, caféer m.m. forholdsvis tæt på hinanden, og det er let for de unge at gå fra sted til sted. På nogle af restauranterne er det måske nemmere for de helt unge at komme ind, og den pågældende restaurant kan opsuge en stor del af omsætningen i byens samlede festmiljø. Det kan skabe problemer for de øvrige aktører og true deres eksistensgrundlag. Bevillingsmyndigheden kan hjælpe forebyggelsen ved at tænke disse forhold med ind i overvejelserne om nye bevillinger. Er der et tilstrækkeligt kundegrundlag for at åbne endnu et diskotek?

Samarbejde med politiet

Et godt samarbejde mellem festmiljø og politi er afgørende. I mange politikredse er der jævnlige orienteringsmøder med restauratørerne, hvor fælles problemer og praksis kan drøftes.

POLITIASSISTENT

“Dørmændene fortæller, at det virker i 2-3 timer, måske resten af natten, hvis en uniformeret patrulje kigger ind på diskoteket, går en runde på toiletterne, og stopper op og snakker med dørmændene. De unge ser, de taler sammen, og det giver lidt mere ro.”

“Vi kan jo også mærke en mere aggressiv markedsføring, en mere åben markedsføring i festmiljøet, end der har været tidligere. Nogle af de narkoforhandlere, vi ved, sidder hjemme i lejlighederne og sælger, dem er vi stødt på i festmiljøet, og det plejer vi ikke.”

Knud Helge Nielsen, forebyggelsesgruppen, Silkeborg Politi.

Indsatsen i nattelivet må rette sig mod at følge gældende lovgivning om:

- Udskænkning af alkohol (alder og grad af beruselse)
- Adgang til diskoteker og værtshuse (alder og tidspunkter)
- Helt unges tilstedeværelse omkring feststederne
- Begrænse brug og salg af narkotika mest muligt
- Begrænse følgeskader (vold og andet).

En god metode er etablering af et kursus for de ansatte i festmiljøet med fokus på forebyggelse. Kurset er både kompetencegivende og en platform, hvorpå man kan skabe dialog og fælles målsætninger. I følgende kapitel gennemgås både den lovpligtige uddannelse af dørmænd og eksempler på bredere forebyggelseskurser og indretning af dansesteder.

6. Uddannelse af festmiljøets personale

6.1 Adgangskontrollerende personale

Dørmænd udfører adgangskontrol af publikum under hensyntagen til forrettningens egne politikker, gældende lovgivning og personlig konduite. Dørmændene har derfor en meget central position allerede ved indgangen i forhold til at vurdere, om gæster er for unge eller for påvirkede til at få adgang. Siden 1. juli 2004 har det været lovpligtigt for dørmænd at være godkendt af politimesteren gennem ansøgning efter gennemført kursus. Pr. 1. januar 2006 skal alle dørmænd have gennemført dørmandskursus. Der er grundlæggende tale om to former for uddannelser af personale.

Dørmandskursus

Et dørmandskursus udbydes af Tekniske Skoler som AMU-kursus med en varighed af 7 dage. Kurset udbydes for eksempel også af Århus Tekniske Skole som et forløb over 10 aftener enten på skole eller eksternt hos en arbejdsgiver. Det er en forudsætning for at opnå uddannelsesbevis, at deltageren har gennemført 'Introduktion til førstehjælp på jobbet' og 'Brancherettet elementær brandbekæmpelse'. I modsat fald må suppleres med disse kurser. De 7 dages uddannelse omfatter følgende elementer:

- Service
- Kommunikation, samarbejde og kultur
- Konfliktforståelse- og afværgelse samt stress
- Rusmidler
- Håndtering af store menneskemængder
- Basale alarmeringssystemer
- Retsregler.

6.2 Restauratører og ansatte

For at blive restauratør kræves som udgangspunkt gennemført uddannelse som kok eller tjener, eller at ansøgeren har gennemført en særlig næringsprøve indeholdende spørgsmål om reglerne vedr. skat og afgifter, fødevarer, arbejdsmiljøforhold, brandsikkerhed og restaurationsdrift. Derudover kan restauratører og ansatte deltage i forebyggende kurser. De kurser, som er udviklet gennem forskellige forebyggelsesinitiativer, er væsentligt kortere end de lovpligtige uddannelser, men sigter til gengæld mod hele personalet. Fokus i disse forebyggelseskurser er de unges festadfærd og forbrug af alkohol og narkotika. Kurserne indeholder som hovedregel følgende områder:

- Lokalt baseret oplysning om rusmiddelforbrug
- Fakta om stoffer
- Konfliktåndtering
- Førstehjælp
- Samarbejde internt i festmiljøet
- Samarbejde mellem festmiljø og politi
- Forebyggelsesmetoder i festmiljøet.

Et forebyggelseskursus bør have et omfang af mindst 8 timers undervisning, hvis man ønsker at dække et undervisningsområde som anført ovenfor. Kan man ikke skaffe opbakning til det tidsforbrug, er mindre tid bedre end ingenting, men så bør der foretages en skarp prioritering af emnerne.

Kurserne styrker personalets kompetencer i forhold til disse områder. Det er i høj grad omkring udskænkning og internt opsyn ved bar, dansegulv, toiletter og garderobe, at der kan opnås en forebyggende effekt og øget sikkerhed for publikum. Indehaverens personlige engagement i indsatsen er af stor betydning.

6.3 Praksiserfaringer med undervisningen

Lokalt baseret oplysning om rusmiddelforbrug

Gennemslagskraften af lokale undersøgelser af narkotikaproblemer kan virke mere troværdige end tilsvarende landsdækkende undersøgelser. Unges rusmiddelforbrug er forholdsvis ensartet i Danmark, og Sundhedsstyrelsens landsdækkende undersøgelser er der faktisk ikke grund til at gentage lokalt, men det kan være en fordel, hvis der kan suppleres med lokale informationer.

Fakta om stoffer

Et vist kendskab til de mest udbredte illegale stoffer, indtagelse af stofferne samt symptomer og bivirkninger er relevant med henvisning til, hvor man kan søge yderligere oplysninger. Deltagerne kan have urealistiske forventninger til, hvad man umiddelbart kan se på en person med hensyn til påvirkning og indtagelse af et narkotisk stof. Man bør gennem undervisning klargøre denne begrænsning. Så vidt muligt bør undervisningen baseres på den nyeste viden på området. Hurtig-test som Drugwipe og RapiScan bliver ofte diskuteret, da festmiljøet efterspørger en hurtig test, så enhver tvivl kan udelukkes, og disse test anvendes på en del diskoteker. Testene er imidlertid ikke 100 % pålidelige, og Sundhedsstyrelsen anbefaler generelt, at hurtig-tests anvendes med forsigtighed og kun af uddannet personale, der kan vurdere resultatet i forhold til risikoen for falsk positive eller falsk negative resultater.

Konflikthåndtering

Det er vigtigt, at den undervisning, man tilbyder i konflikthåndtering, er brancherelevant. Deltagernes egne erfaringer bør inddrages. Kropssprog og kommunikation er vigtige områder at arbejde med. På en kursusaften kan man danne blandede grupper med deltagere fra flere steder og lade dem dele erfaringer med vellykket konfliktløsning.

Førstehjælp

Undervisningen i førstehjælp skal følge det almindelige pensum i livreddende førstehjælp, men skal også indeholde oplysninger om symptomer på brug af narkotika og alkoholforgiftning. Hvornår skal en beruset person på skadestuen til udpumpning? Hvilke fysiske symptomer indikerer brug af narkotika? Osv.

Samarbejde internt i festmiljøet

Et lokalt festmiljø kan inden for den ramme, et sådant kursus skaber, få optimale betingelser for at drøfte og aftale fælles retningslinjer. Det er det bedste udgangspunkt for at opnå forandringer af forebyggende karakter.

Samarbejde mellem festmiljø og politi

På samme måde kan et kursus være afsæt for en dialog mellem indehavere og personale i festmiljøet og det lokale politi, som skal føre tilsyn med, om vilkårene for bevillingerne overholdes. Den neutrale ramme giver mulighed for at spørge generelt til problemstillinger og drøfte løsninger, samarbejde og forslag til forbedringer.

6.4 Fysisk indretning

Det er vigtigt i forebyggelsesmæssig sammenhæng at påvirke de faktorer, som man selv har indflydelse på, og her er forretningernes indretning et væsentligt element. Man bør være særlig opmærksom på:

Indgangspartiet

Ved spidsbelastninger kan der være lang kø ved indgangen, og det er en situation, hvor konflikter kan opstå. Tiltag som musik eller video til adspredelse i ventetiden kan være en god idé, ligesom belysningsforhold og overvågningskameraer er vigtige. Ved meget store grupper af ventende gæster, er det hensigtsmæssigt at opdele venteområdet med stativer.

Ud og ind på samme billet

Oftentimes er det ved færdigheden ud og ind fra restauranten i løbet af aftenen, at der opstår problemer. Det kan være med gæster, som bliver stærkt påvirkede, handler narkotika, eller der kan opstå vold i venteområdet. Det er vigtigt at have taget stilling til dette problem og formulere en politik vedr. muligheden for at gå ind og ud flere gange på samme billet. I særlig grad gælder det med et meget ungt publikum.

Toiletter

Der kan installeres ultraviolet lys, som afslører 'hvide næser'. Der kan etableres videoovervågning af de åbne fællesområder på toilettet. Personalet kan holde fast opsyn ved toiletterne. Døre til toiletter skal kunne åbnes udefra af personale med nøgle. Dørene kan reduceres i højde. Toiletlæg og andre blanke vandrette flader, der kan bruges som underlag til at sniffe narkotika, kan fjernes. Nogle diskoteker er begyndt at smøre toiletlæg ind i WD-40 olie, som binder amfetamin/kokain, der kommer i kontakt med olien.

Danseområder

Der bør etableres rolige områder på større dansesteder, så det bliver muligt at tage pauser fra dansen. Der skal være adgang til koldt drikkevand, og temperaturen i lokalet må kunne reguleres.

Generel indretning

Der skal generelt tænkes på at undgå mørke kroge og steder, hvor gæster kan opholde sig uden for personalets opsyn i længere tid ad gangen. Er der flere etager, må trapper og afsatser være oplyste og tjekkes jævnligt af personale. Tv-overvågning af sådanne områder kan være en løsning. Løse hynder i stole og sofaer er gode gemmesteder for narko, som hurtigt kan gemmes, uden at personen behøver at rejse sig i tilfælde af en politikontrol.

Nærområder

Det er ressourcekrævende at holde øje med områderne ude omkring en restaurant, men det kan være nødvendigt. Især de etableringer, som tiltrækker et ungt publikum, kan gøre en stor forebyggende indsats her. Det er en særlig vigtig overvejelse for arrangører af ungdomsarrangementer, halballer og lignende. Restauratørerne kan med fordel samarbejde med politi, opsøgende kommunale medarbejdere eller 'Natteravnene' om denne indsats.

6.5 Hvad skal man gøre hvornår?

Et forebyggelseskursus kan være igangsætter for udarbejdelse af *interne procedurer* på det enkelte sted. Hvordan håndterer man konflikter? Hvordan tilkalder personalet hjælp hos kolleger? Hvordan tilkalder man hjælp fra politi eller ambulance? Der kan måske være særlige direkte telefonnumre, som er vigtige at kende. Hvordan er proceduren for at efterbehandle en konfliktsituation i personalegruppen? En lang række forhold må beskrives, og det skal sikres, at procedurerne er kendte af nuværende og nytillkommende ansatte. At bruge en *logbog* til skriftlig afrapportering af uheldige episoder kan gøre det nemmere at formidle til hele personalegruppen og støtte eventuelle vidneforklaringer.

KOM GODT I GANG

Tag kontakt med restauratørernes lokale brancheforening

- Undersøg hvilke samarbejdsfora, der findes mellem politi og festmiljø
- Design et kursustilbud, der matcher lokale behov
- Tag stilling til spørgsmål om certificering
- Lad bevillingsnævnet invitere til eller anbefale kursus
- Husk evaluering og opfølgning.

6.6 Natteravne

En støtte i det forebyggende arbejde i festmiljøet kan være et frivilligt forældrekorps af 'Natteravne'. Konceptet er oprindeligt svensk, implementeret i Danmark af forsikringsselskabet Skandia, og de frivillige voksnes rolle er at skabe sikrere festmiljøer gennem *forebyggende tilstedeværelse*.

De frivillige voksne skal gennemgå et kursusforløb inden de starter, og nye medlemmer går med mere erfarne Natteravne. Natteravne går altid sammen tre og tre, de observerer, men blander sig ikke direkte i konflikter og går aldrig ind på diskoteker og værtshuse. De bærer gule jakker eller trøjer med tydeligt logo. De lytter til og taler med børn og unge, på de unges initiativ, ligesom de kan hjælpe med at få ringet hjem eller på anden måde skaffe hjælp. Ringstedforsøget (2005) konkluderer, at der kan dokumenteres en øget oplevet tryghed hos de unge ved Natteravnens tilstedeværelse, men ikke en generel, målbar nedgang i de unges udøvelse af vold, hærværk og lignende kriminalitet.

7. Halballer og foreningsfester

Til festmiljøet hører en type fester, der typisk tiltrækker de yngste unge. 'Halbal' eller 'forsamlingshusfester' arrangeres af idrætsforeninger, private enkeltpersoner eller skoleklasser. Det kan også være professionelle festarrangører eller restauratører, der arrangerer denne type fester, som groft sagt kan deles op i to udgaver nemlig åbne og lukkede fester.

Ved de åbne fester, dvs. fester hvortil der er almindelig adgang, kræves en lejlighedsstilladelse fra politiet til udskænkning af alkohol, og tilladelsen vil være betinget af, at der ikke udskænkes alkohol til unge under 18 år. Lukkede fester for en begrænset personkreds kan afholdes i selskabslokaler, som ikke benyttes til diskotek eller lignende, og her gælder forbudet mod servering til unge under 18 år ikke. Uanset om der er tale om den ene eller anden type fest, er der betydelig risiko for omgåelse af lovgivningen.

Nogle af festerne tiltrækker meget store grupper af unge, og personalet, som står i baren, er sjældent professionelle. Risikoen for at der udskænkes alkohol til unge under 18 år eller unge, som er så berusede, at det er uforsvarligt at sælge dem mere alkohol, er til stede.

Da festerne er meget populære, og indtjeningsmuligheden er knyttet til salg af alkohol, er der en klar problemstilling i forhold til det forebyggelsesmæssige. Der må sættes ind på at skabe tryggere festmiljøer for de yngste unge gennem en overholdelse af lovgivningen.

Der er eksempler på, at nogle professionelle festarrangører har en tvivlsom etik vedr. aggressiv markedsføring af tilbud om meget lave priser på store mængder alkohol og manglende alderskontrol.

AGGRESSIV MARKEDSFØRING

"Kom og hjælp os med at tømme baren, betal 250 kroner, og der er fri bar fra kl. 22.00, til baren er tom."

Sådan lyder et tilbud om sommerfest på et diskotek i et sommerhusområde med bustransport fra større by i nærheden.

Ifølge restaurationsplanerne for Randers og Århus Kommuner udviser man skærpet opmærksomhed på disse typer af fester, og har i Århus Kommune et vilkår om, at unge under 18 år kun må være til stede i lokalerne til kl. 02.00.

Forebyggelsesindsatsen rettes mod skærpet opmærksomhed fra bevillingsmyndighed og politi, dialog med festarrangører om at følge fælles regler, samt dia-

log med forældre og ledere/bestyrelser i de foreninger, som arrangerer nogle af festerne.

Center for Misbrug i Ribe Amt har arbejdet med denne liste over aftalepunkter i deres samarbejde med festarrangørerne:

- Skriftlige samarbejdsaftaler
- Instruks af frivilligt personale
- Krav om legitimation ved indgangen
- Anvendelse af adgangsbånd
- Procedurer for håndtering af meget berusede unge
- Opsyn med nærområdet udenfor
- Holdningsbearbejdelse af foreninger, skoler og forældre.

Indsatsmuligheder i øvrigt vil være øget opmærksomhed omkring festerne, kontrolbesøg af politi og opsøgende medarbejdere, evaluering af festernes forløb med de involverede parter og en konsekvent fastholden af, at lovgivningen overholdes med hensyn til udskænkning og adgangskrav.

Sms-fester

Mobiltelefoner og sms er en væsentlig del af unges kommunikation også i forhold til fester. De unge rundsender sms'er med information om private fester i lokalmiljøet, hvilket kan medføre, at fester i private hjem, forsamlingshuse, festlokaler og lignende kan give problemer for arrangøren, for eksempel ved at uindbudte gæster dukker op, eller de indbudte gæster hurtigt forlader festen for at feste videre et andet sted.

Fænomenet kaldes med slangudtryk for 'Nokia-party', 'party-chrashing' eller 'svingdørsfester', som også signalerer problemet med den hurtige udskiftning blandt festdeltagerne. Fænomenet er særligt udbredt blandt de yngste teenagere.

Det er vanskeligt for de unge at styre en fest på de betingelser, især hvis der ikke er voksne til stede. Et godt forældrenetværk, der kan være standby, er altid en god idé, når der holdes private fester.

Ved et større privat arrangement, hvor flere for eksempel går sammen om en fødselsdagsfest i et beboerhus, er en mulighed at betale professionelle dørmænd for adgangskontrol og bruge en form for indbydelse eller billet.

Der har lokalt været eksempler på sms-kæder, man kan tilmelde sig og på den måde få at vide, hvor der festes. Det er også kendt, at diskoteker markedsfører arrangementer ved at sende sms'er til de unge samt at nogle unge anvender sms, når de skal forhøre sig om muligheden for at købe illegale stoffer, og nogle får stofferne tilbudt pr. sms.

8. Ungdomsuddannelser som festmiljøer

8.1 Hvorfor er det relevant?

I forhold til forebyggelse i festmiljøet er ungdomsuddannelserne interessante af to grunde. For det første har eleverne ved ungdomsuddannelserne alderen til at være storforbrugere af diskoteker og caféer. For det andet er ungdomsuddannelsernes egne fester en del af de unges festmiljø. Skolernes store interne fester og fredagscaféer starter i nogle tilfælde weekendens fest. Over 80 % af en ungdomsårgang gennemfører en ungdomsuddannelse, og mange unge kan nå ad den vej med oplysning og holdningsbearbejdelse om rusmidler på uddannelsen. Se litteraturlisten side 27, *Tal der taler*.

I forbindelse med gymnasireformen bortfalder reglerne om faste fraværsregler og afløses af individuelle vurderinger. I forbindelse hermed er der i bekendtgørelsen om studie- og ordensregler i de gymnasiale uddannelser indført bestemmelser, som kan bruges til at forankre regler om brug af rusmidler.

På erhvervsuddannelserne er indfaldsvinklen mere af sikkerhedsmæssig og social karakter. Tekniske skoler har ofte skolehjem, hvor et stort antal elever bor, og dermed får skolen en fritids-problemstilling at forholde sig til. For alle ungdomsuddannelser gælder dog, at fraværende og uoplagte elever samt frafald fra uddannelsen er et meget alvorligt problem, som ofte kan være med til at skabe motivationen for at arbejde med en rusmiddelpolitik.

8.2 En rusmiddelpolitik

I Århus Amts indsats på ungdomsuddannelserne har denne skabelon for arbejdet – med variationer – vist sig effektiv. Det er vigtigt at arbejde med den enkelte skole på dennes egne præmisser.

- Kontakt
- Indsamling af viden om problemstillinger
- Udvikling af mål og værdier
- Formulering af regler og konsekvenser

- Organisering (hvem har ansvaret?)
- Afdække og imødekomme uddannelsesbehov – hos lærergruppen?

En rusmiddelpolitik er mere end begrænsende regler i den forstand, at den også tager stilling til rådgivnings- og behandlingstilbud til dem, der måtte have behov for det. Det er væsentligt for at skabe opbakning til politikken, at den er meningsfuld i skolens dagligdag og hænger sammen med de overordnede visioner og mål for skolens arbejde.

Formålet er at forebygge elevers og ansattes overforbrug eller misbrug af både alkohol og narkotika.

Politikken vil sende et aktivt signal om en organisation med klare holdninger og vilje til at tage ansvar for sine elevers og medarbejders ve og vel.

Der kan tages kontakt til lokale alkohol- og narkotikabehandlingstilbud, og særligt ansvarlige nøglepersoner på ungdomsuddannelsen kan derigennem få direkte kontakter at samarbejde med, når der opstår problemer med elever eller medarbejdere. Det er nemmere at skabe den første kontakt med en ung, der for eksempel ønsker hjælp til behandling for narkomisbrug, når der er en personlig kontakt mellem behandler og studievejleder eller anden kontaktperson på skolen. Den unge kan føle sig meget udleveret i situationen, hvor vedkommende både skal overvinde barrieren ved at indrømme en afhængighed og evt. vedgå et ulovligt forhold.

Det kan være relevant at tilbyde lærere og studievejledere vejledning om nar-ko, misbrug, lovgivning og 'den vanskelige samtale.' Se litteraturlisten side 27, *Hash-samtalen – om unge og hashbrygning.*

9. Kommenteret litteraturliste og kildehenvisning

Kapitel 1. Introduktion til forebyggelse i festmiljøet

Monitorering af Unges Livsstil og Dagligdag 2004 (MULD-undersøgelser). Rapport fra Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse om 16-20-åriges trivsel og forbrug af rusmidler – www.muld-survey.dk.

Trygt Natteliv i Holstebro er et projekt, der gennem uddannelse af branchens ansatte og oplysning til unge ønsker at fremme trygge festmiljøer. På hjemmesiden kan man bl.a. se erfaringer fra projektet i en samlet rapport. Se mere på www.trygt-natteliv.dk.

STAD – projektet i Stockholm er et eksempel på, at man gennem mere end 10 år har skabt positive resultater med uddannelse og samarbejde i festmiljøet. *Krogar mot knark* er et afledt projekt, hvor 17 restauranter i det stockholmske festmiljø er gået sammen om en fælles holdning mod narko i restaurationsbranchen, såvel hos kunder som personalet. På hjemmesiden www.stad.org kan der bestilles materiale. Se også www.krogarmotknark.se.

Vejledning til modelkommunerne i Narkoen ud af byen fra Sundhedsstyrelsen kan downloades på www.sst.dk

Kapitel 2. Festmiljøets aktører

Festmiljøets aktører – figur 1 – frit efter Jens Otto Kjær Hansen, CFJE, Danmarks Journalisthøjskole, 'Alternativ interessentanalyse' i bogen *I andres brød*, 2005.

Kapitel 3. Retsgrundlaget

Love og bekendtgørelser kan findes på hjemmesiden www.retsinfo.dk.

Nærmere oplysninger om ændringer under kapitel 3.3 **Narkotika** kan findes i Rigsadvokaten Informerer nr. 35/2004 på hjemmesiden www.rigsadvokaten.dk.

Kapitel 4. Bevillingsnævnets arbejde

Hotel- og restaurationsbranchen har en fælles hjemmeside, der også tager spørgsmål om bevillinger og festmiljø op, se mere på www.horesta.dk. Advokat Gry Asnæs kan kontaktes for spørgsmål om festmiljø og bevillingsnævn.

Se mere om Århus Kommunes restaurationsplan på www.aarhuskommune.dk.

Kommunal Rusmiddelpolitik – hæfte udgivet af Foldbjergcentret, Nordjyllands Amt, 2001. Kan bestilles på Foldbjergcentret, mail fol.fc_forebyg@nja.dk; telefon 96 33 63 00.

I sammenhæng med bevillingsnævn og restaurationsplan kan man i forskellige publikationer se vejledninger til at arbejde med en kommunal rusmiddelpolitik, for eksempel defineret som: *‘en kulturel og holdningsmæssig ramme inden for hvilken man synligt på alle niveauer forholder sig til brug og misbrug af rusmidler’* (Thaarup, 2001).

Alkoholpolitiske handleplaner – en håndbog for kommuner, Sundhedsstyrelsen 2002. Download: www.sst.dk/publ/Publ2003/alkoholpolitiskehandleplaner.

Kapitel 5. Festmiljøets natteliv

Unge i byen. Tryggere udskænkningsteder for unge Det Kriminalpræventive Råd. 2002. Bestilles hos www.crimprev.dk.

Alkohol- og narkokontrol en rapport fra Politimesterforeningens arbejdsgruppe vedrørende politiets indsats på beværterområdet. 1998.

Ecstasyrapport – en rapport fra Politimesterforeningens arbejdsgruppe vedrørende politiets indsats på beværterområdet. 2002.

Kapitel 6. Uddannelse af festmiljøets personale

Dørmænd og vold. Folder om dørmænds sikkerhed udgivet af Arbejdstilsynet i samarbejde med en række brancheorganisationer. Folderen kan inspirere til enkle forholdsregler og politikker på arbejdspladsen. Kan rekvireres hos Arbejdstilsynet.

Ansøgningsblanket til dørmændsgodkendelse kan downloades på www.politi.dk.

Feststoffer og forebyggelse – evaluering, aktuel viden og erfaringer. Publikationerne kan ses på www.sst.dk/udgivelser.

De forebyggelsesinitiativer, som nævnes under punkt 6.2., refererer til de erfaringer Århus Amt og Nordjyllands Amt gjorde sig på festmiljøområdet i udviklingsprojektet om ecstasy fra 2002. Sundhedsstyrelsen holdt en konference i 2003, hvorfra der er udgivet *Feststoffer og forebyggelse*.

Yderligere oplysninger om Natteravne ses på hjemmesiden: www.natteravne.dk. Her kan også downloades et speciale om Natteravnene ved Bonnie Hall.

Ringstedforsøget. Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet af Flemming Balvig, Lars Holmberg og Anne-Stina Sørensen. Projektet fokuserer på de 11-24-årige i Ringsted Kommune. Se mere på www.ringstedprojektet.dk.

Rusmiddelguide for forældre til teenagere af Steen Bach, Kim Hansen og Erik Jagd. Kan bestilles hos Center for Misbrug i Ribe Amt. Gode råd til forældre og grundlæggende fakta om alkohol og stoffer. Et godt basis-undervisningshæfte, der kan fungere som opslagsbog. Faktadelen kan også findes på den fælles hjemmeside for alkohol- og narkotikakonsulenter: www.netstof.dk.

Sundhedsstyrelsen har stoffakta og fortællinger fra unge misbrugere på hjemmesiden: www.mindblow.dk.

Kapitel 7. Halballer og foreningsfester

Center for Misbrug, Ribe amt. Se mere på www.cfm.ribeamt.dk.

Kapitel 8. Ungdomsuddannelser

Festkultur og rusmidler i gymnasieskolen af Steen Beck og Stine Reesen. Sundhedsstyrelsen og Syddansk Universitet. 2004. Bestilles hos Dansk Institut for Gymnasiepædagogik www.dig.sdu.dk.

Der er af flere amter foretaget en række undersøgelser af unges rusmiddelforbrug, men en undersøgelse, som kombinerer erfaringer med at udarbejde rusmiddelpolitik er *Festkultur og rusmidler i gymnasieskolen* fra 2004.

Læringsrapport – rusmiddelpolitik på ungdomsuddannelsesområdet af Thomas Lund, Århus Amt. 2003.

Værktøjskasse – rusmiddelpolitik på ungdomsuddannelsesområdet Thomas Lund, Århus Amt. 2003.

Århus Amt udgav i forbindelse med ecstasymodelamtsperioden de to rapporter om arbejdet med rusmiddelpolitik på især tekniske skoler. Materialet giver overblik over en enkel implementeringsmodel og opmærksomhedspunkter og praktiske tips i en sådan proces med en ungdomsuddannelse. Kan bestilles hos Århus Amts Misbrugskonsulenter tlf. 87 42 24 90.

Tal der taler. Undervisningsministeriet 2005, side 21.

Hash-samtalen – om unge og hashbrygning. Komiteen for Sundhedsoplysning, 2005. Kan bestilles på www.sundhedsoplysning.dk.

FOREBYGGELSE I FESTMILJØER

– om alkohol og stoffer

Unge går i byen for at feste og møde hinanden.

Restauratører driver forretning ved at stille rammerne til rådighed.

Myndighederne forsøger at regulere med regler og love.

Og de unges forældre ser bekymrede til ...

Festmiljøet er en sammensat størrelse med mange konfliktpunkter:

fx de unges alder, udskænkning af alkohol, aggressiv markedsføring og tilgængeligheden af stoffer. *Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer* giver en beskrivelse af de elementer, som en forebyggelsesindsats kan planlægges ud fra. Publikationen henvender sig til koordinatører i 'Narkoen ud af byen' og til øvrige kommuner, som arbejder med forebyggelse i festmiljøet.

Fra indholdet:

- Festmiljøets aktører
- Retsgrundlaget
- Bevillingsnævnets arbejde
- Festmiljøets natteliv
- Uddannelse af festmiljøets personale
- Halballer og foreningsfester
- Ungdomsuddannelser og festmiljøer

Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer er baseret på erfaringer fra bl.a. ecstasyprojektet i Århus og Nordjyllands Amter samt det svenske 'STAD-projekt' og uddyber de anbefalinger på festmiljøområdet, som der peges på i *Vejledning for modelkommunerne i 'Narkoen ud af byen'*, Sundhedsstyrelsen 2005.

www.sst.dk